

Тема. “ Україна в геополітичних планах країн Антанти

План

1. Українське питання в планах іноземних держав
2. Позиція українців щодо війни

Література

1. В.Світлична «Історія України» К., 2002р.
2. Дедурін Г.Г. «100 тем. Історія України / Г.Г. Дедурін. – Х.: АССА, 2015. – 192 с.
3. С.В.Кульчицький, О.І.Ганжа «Хрестоматія з історії України» К.,”Освіта”, 1998р.
4. Полянська-Василенко Н. «Історія України»: У 2 т. Т. 2. Від середини XVII ст. до 1923 року – 4-те вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. –608 с.

1. *Першу світову війну варто сприймати як кризу світової цивілізації:* (запишіть і запам’ятайте)
1. *У ході війни суперники намагалися нав’язати іншим країнам і народам власні політичні цінності.*
2. *Намагалися здійснити свій вплив у військовій і економічній сферах.*
3. *Відбувалися глибокі порушення в політичній, економічній, соціальній та культурній сферах.*
4. *Різко впав рівень розвитку держав.*
5. *Створилася загроза самому існуванню світової цивілізації.*

Трагедія українського народу полягала в тому, що він був втягнутий у війну, а його землі стали об’єктом експансії воюючих сторін. Загарбання українських земель було складовою частиною агресивних планів основних учасників ворогуючих блоків. При цьому на інтереси самого українського народу не зважали.

Від початку війни українські землі перетворилися на театри воєнних дій (Східна Галичина, Північна Буковина, частково Закарпаття), а самі українці повинні були воювати за чужі інтереси і брати участь у братовбивчому протистоянні, бо у російській армії перебувало 3,5 млн українців, у австро-угорській — 250 тис.

Війна зумовила глибокий розкол національного руху — як між українцями воюючих сторін, так і в рамках Російської та Австро-Угорської імперій — на прибічників та противників переможної війни.

Український історик Д. Дорошенко називав Першу світову війну небаченою раніше трагедією для українців.

Війна зумовила негативні тенденції стосовно українців

- 1. Зведено нанівець легальні можливості політичної та культурної діяльності українців.*
- 2. Придушувалися опозиційні сили.*
- 3. Імперські держави застосовували репресивні акції.*

Чому Україні в стратегічних планах воюючих держав відводилося чільне місце?

Держави Європи та Росія намагалися встановити контроль над українською територією. Їх приваблювали:

- природні багатства України;*
- людські ресурси;*
- вигідне географічне розташування;*
- надзвичайне значення для вирішення воєнного конфлікту у Центральній і Східній Європі.*

Наслідки війни для України

1. Принесла українським землям руйнування господарства, гальмування розвитку, деформацію структури виробництва.

2. Значні втрати в ході війни (понад 500 тис. осіб).

3. Була для України братовбивчою.

4. Усім своїм тягарем світова війна лягла на плечі трудівників.

5. Спричинила посилення політичної й економічної кризи в Російській та Австро-Угорській імперіях, що стало каталізатором майбутніх революційних подій в Україні.

6. Принесла значні втрати на фронтах та цивільного населення від голоду, хвороб, епідемій.

7. Зросли соціальні конфлікти.

8. Всенародне невдоволення монархічним правлінням, що спричинило загальнонаціональну кризу і призвело до революційного вибуху в лютому 1917 р.

9. Зростала національна самосвідомість українців, їхнє прагнення до створення власної держави.

Наприкінці XIX ст. провідні європейські держави почали активно готуватися до майбутньої війни. Спільні бажання панівних кіл цих країн мати територіальні прирощення, додаткові сировинні та трудові ресурси, сфери впливу та ринки збуту розкололи Європу на два воєнно-політичні блоки.

Суть «українського питання», яке постало в тогочасній Міжнародній політиці:

1. Відсутність на населених українцями територіях Європи незалежної української держави.

2. Територіальна розчленованість України між двома імперіями — Російською і Австро-Угорською.

3. Незадовільне матеріальне і національно-культурне становище українців.

Українська землі посідали важливе місце в планах воюючих країн через своє особливе геополітичне становище, величезні матеріальні та людські ресурси.

Плани Німеччини

- Розгромити Російську імперію та відокремити від неї Україну.
- Приєднати Україну разом із Прибалтикою, Польщею і

Кавказом до складу майбутньої Великонімецької світової імперії, закріпивши у них «німецький дух та німецький порядок».

- Створити під своєю зверхністю Пангерманський союз, у якому Україна мала стати частиною німецького протекторату, як плацдарм для подальшого просування на Схід.
- Перетворити Україну на сировинну базу Великонімецької імперії.

Плани Австро-Угорщини

- Навічно зберегти своє панування у Східній Галичині, Північній Буковині, Закарпатті.
- Розширити свої володіння на Західній Україні, захопивши Волинь і Поділля;
- Придушити національно-визвольний рух українців.

Плани Росії

• Російський царизм мав намір за допомогою воєнної сили розширити територію Російської імперії до Карпатських гір, захопити під прикриттям ідеї «об'єднання всіх руських земель» Східну Галичину, Північну Буковину, Закарпаття.

• Використати воєнний стан, щоб назавжди покінути з національно-визвольним рухом українців.

Усі воюючі сторони обстоювали виключно власні інтереси й були байдужими до національних прагнень українського народу.

2. Серед наддніпрянських українських політичних сил не було єдиної позиції щодо війни. Вважалося, що перемога Росії змусить її послабити національний гніт і наблизить свободу для пригноблених народів, і тому підтримували царський уряд у війні. Частина українських соціал-демократів на чолі з **С. Петлюрою і В. Винниченком** підтримували проурядові, проросійські оборонні позиції. Українські есери підтримали гасла проти війни і поразки унії свого уряду. Вони вважали за необхідне відібрати землю у російських і польських поміщиків і передати українським селянам. Їхня політична позиція полягала у визволенні власного народу.

1 серпня 1914 р. у Львові засновано Головну Українську Раду, до якої увійшли представники трьох головних українських партій: Націонал-демократичної, Радикальної і Соціал-демократичної. Головою Ради обрано **К. Левицького**, заступниками **М. Павлика, М. Ганкевича і С. Барана**. Саме цей орган мав на час війни представляти і захищати інтереси українського народу, який перебував у складі Австро-Угорщини. Першим кроком Головної Української Ради стало звернення 3 серпня з Маніфестом до всіх українців Австро-Угорщини, у якому їх закликали стати одностайно проти царської Росії.

У тому ж **серпні 1914 року** було створено **Союз визволення України** — організацію українських емігрантів з Російської імперії в Австро-Угорщині. Організатори союзу, **Дмитро Донцов** та **Василь Дорошенко** у війні робили ставку на Центральні держави (так ще називають Четверний союз). Пізніше, СВУ взяв участь у створенні та діяльності Загальної української ради, де забезпечив представництво наддніпрянців.

Щодо українських сил у складі Російської імперії, то вони не були такими єдиними як українці Австро-Угорщини. Симон Петлюра висловив особисту позицію «про необхідність виконання громадянського обов'язку» і своєю діяльністю підтримував Російську імперію у війні. Товариство українських поступовців, як головний координуючий орган українських сил, після довгих дискусій, аж у 1916 році прийняло дуже вчасне і потрібне рішення: заявило про свій нейтралітет у війні. Жодна зі сторін не могла забезпечити інтересів українців, отже і підтримувати когось з них сенсу не було.